

Weiland doorzeefd met muizenholletjes. Foto: Johan de Jong.

Verwacht werd dat de veldmuispopulatie na het daljaar van 2013 de jaren erna weer geleidelijk zou herstellen en uitgroeien tot een nieuwe piek na drie tot vier jaar. Maar mede dankzij de zeer zachte winter van 2013/14 bleef het gras groeien en ging de voortplanting van de veldmuis zonder onderbreking gewoon door. De omstandigheden voor de veldmuis waren ideaal. De voortplanting kende geen winterstop, zoals gewoonlijk van eind oktober tot februari. Elke maand kregen de muizen 6 tot 8 jongen. Jonge veldmuizen zijn na een maand geslachtsrijp en doen dan volop mee aan de voortplanting. En dan groeit de populatie razendsnel.

Predatoren

Voor de predatoren van de veldmuis stond de tafel gedekt. Zelfs de velduil ontdekte de goede muizengebieden in Nederland en nam explosief toe met alleen al in Friesland zo'n 50 broedparen. Velduilen zijn nomaden, die vaak lange zwerftochten maken in Europa op zoek naar goede voedselgebieden. Uilen, ooievaars, reigers, roofvogels (buijzerd, torenvalk, kiekendief), meeuwen, kraaien, vossen en marters profiteerden van de rijkdom aan voedsel. Ook andere muizensoorten, zoals de bosmuis en de rosse woelmuis, waren talrijker dan in voorgaande jaren.

Ook voor de velduil was 2014 een topjaar. Foto: André Eijkenaar

Topjaar voor de veldmuis en de kerkuil in 2014

Door: Johan de Jong.

Het jaar 2014 gaat de boeken in als een topjaar voor de veldmuis, maar voor Friesland als een plaagjaar. Grote stukken weiland in ZW-Friesland liggen er kaal bij: duizenden muizengaatjes en praktisch geen grassprietje meer te bekennen.

kerkuil

2014	1 ^e broed	aantal juv. 1e broed	gem. uitgevlogen	2 ^e broedsels	uitgevlogen	gem. uitgevlogen	3 ^e Broed	Uitgevlogen
Groningen	129	367	2,8	36	149	4,1	3	16
Friesland	450	2.115	4,7	100	420	4,2	8	28
Drenthe	232	1.141	4,9	49	164	3,3		
West-Overijssel./ NO Polder	229	744	4,7	40	112	3,8	0	0
Twente	108	606	5,6	35	163	4,7	0	0
Achterhoek-Noord	85	442	5,2	11	31	2,8	0	0
Achterhoek-Liemers	86	457	5,3	25	121	4,8	1	5
Veluwe	96	?	?	6	?	?	0	0
Betuwe-Oost	28	126	4,5	9	43	4,8	1	3
Flevoland / Zuid	42	172	4,1	21	79	3,8		
Flevoland / Oost	12	64	5,3	6	33	5,5	1	5
Utrecht-Betuwe-West	71	334	4,7	15	80	5,3	1	2
Noord-Holland	139	480	3,5	41	180	4,4	2	2
Zuid-Holland	110	377	4,2	29	87	3,0	5	23
Zeeland	117	405	3,5	17	57	3,4	0	0
Noord-Brabant	618	1.432	4,6	43	207	4,8	1	4
Limburg	124	618	5,0	23	85	3,7	1	7
Totaal	2.475	9.880	4,2	520	2.011	4,0	26	95

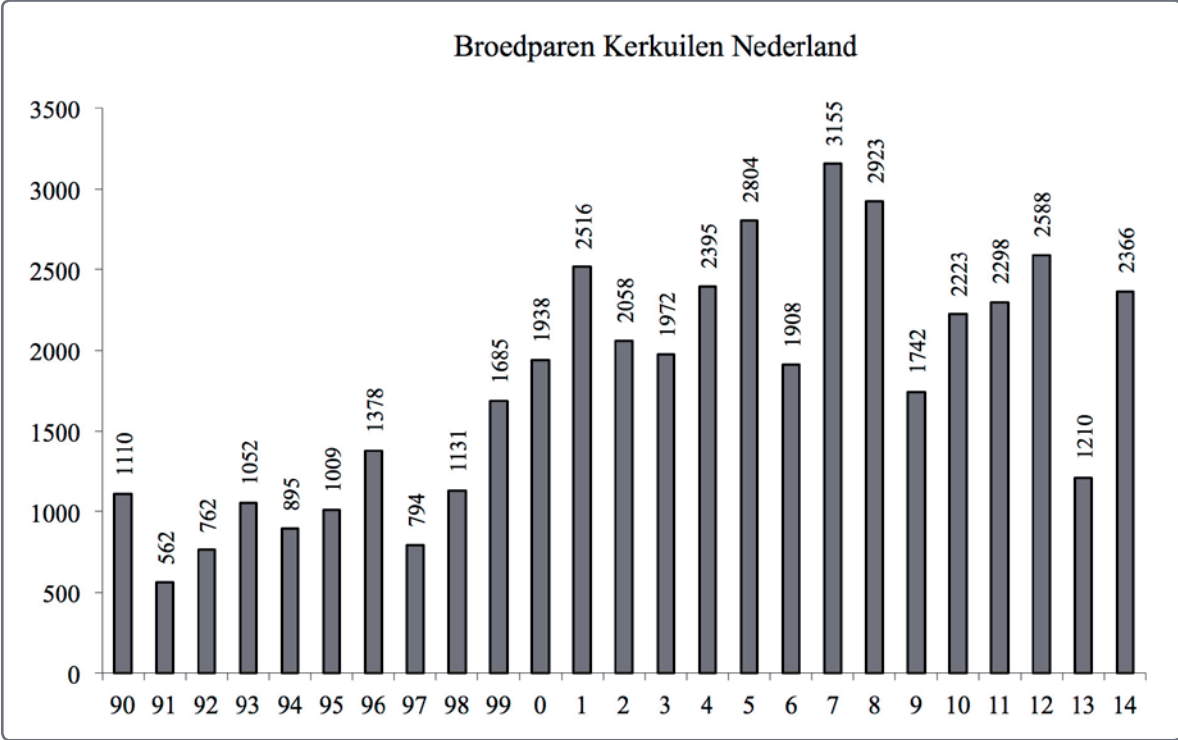
Tabel 1. Kerkuil 2014 per provincie.

Kerkuilenpopulatie in Nederland verdubbeld
Dank zij de muizenpiek heeft de populatie van de kerkuil in Nederland zich goed weten te herstellen: van ruim 1200 broedparen in 2013 naar bijna 2400 eerste broedsels in 2014 met een gemiddelde van 4,2 jongen. De eerste uilen zaten in januari al op eieren en de laatste jongen werden in december

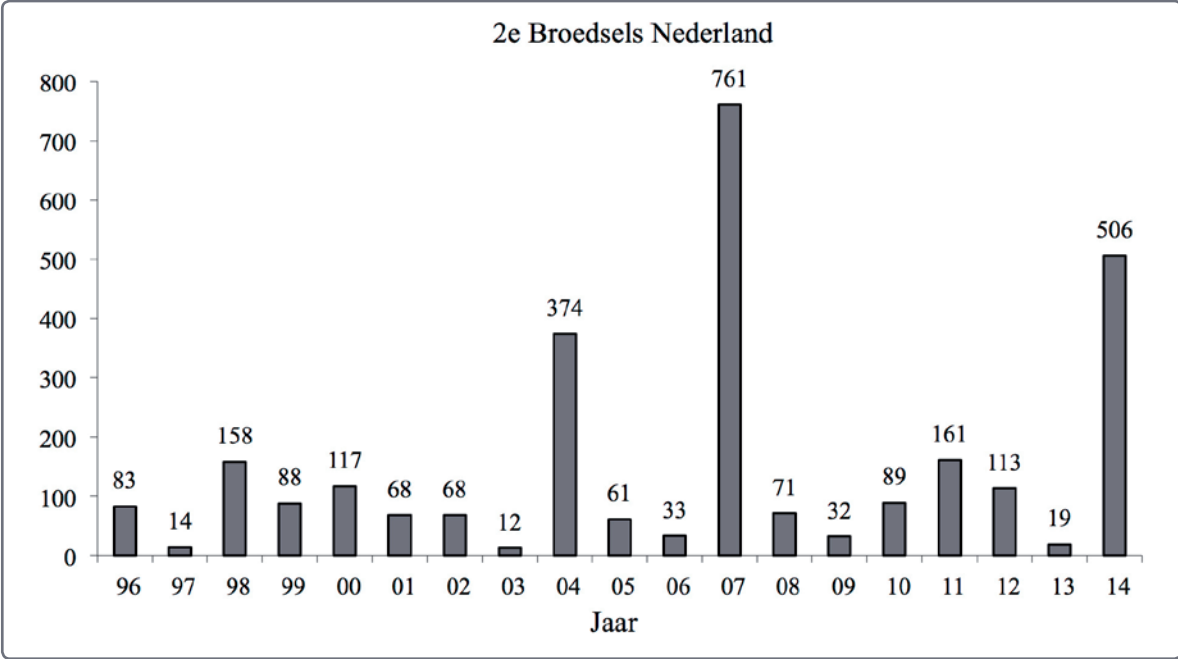
geringd. Begin december zijn er nog eieren gelegd! De vrijwilligers hebben het druk gehad tijdens de controles. Een toename van het aantal broedparen met meer dan 100% werd vastgesteld in de regio's Groningen, Drenthe, Betuwe, Flevoland-Oost, Utrecht, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg (tabel 1). Het aantal tweede broedsels bedroeg 506 (gem. 4,0 jongen). Er waren zelfs 24 derde broedsels. In Friesland waren er respectievelijk 450 eerste broedsels, 100 tweede en 8 derde. De tweede en derde broedsels waren vooral in en rond de plaaggebieden. De pieken in het aantal broedparen van de kerkuil geven de goede muizenjaren aan (figuur 1). In de laatste 15 jaar zijn er in Nederland (vooral in Friesland) in enkele gebieden plagen waargenomen: 2004, 2007 en 2014. Het aantal tweede broedsels van de kerkuil vertoont in de genoemde jaren extreme pieken (figuur 2).

Veldmuizen in braakballen

De eerste resultaten van braakbalanalyse uit Friesland (Werkgroep Braakballen Friesland) leverden een hoog percentage aan veldmuizen op (80-90%). Voor de velduilen, die in de weilanden tussen de veldmuizen hun nest hadden, was

Figuur 1. Ontwikkeling van het aantal broedparen van de kerkuil in Nederland.

Figuur 2. Het aantal 2e broedsels van de kerkuil per jaar in Nederland.

het aandeel 99% veldmuis (mededeling Romke Kleefsta). Bij de ransuil werd tegen het einde van het jaar een sterke toename van het aantal roestplaatsen en het aantal uilen vastgesteld: 146 locaties en 1800 uilen (mededeling Harry Wijnandts). Braakballen werden op alle locaties verzameld en een deel ervan is uitgeplozen met

als resultaat een gemiddelde van 98% veldmuis (mededeling Wiesje Spiekstra). Globaal uitgerekend zijn door kerkuil, ransuil en velduil in Friesland zo'n ruim 6 miljoen veldmuizen verorberd!

Johan de Jong
SKWN

Veel prooien, grote broedsels. Foto: André Eijkenaar.